

SPRÅKLIG SAMLING

1961

2. ÅRGANG

* UTGITT AV LANDSLAGET FOR SPRÅKLIG SAMLING *

NR. 1
JANUAR—
FEBRUAR

OPPRYDDING OG SPRÅKDÝRKING

er ei hovedsak for SPRÅKLIG SAMLING i tida framover, sier den nye formann lektor Svein Hofseth.

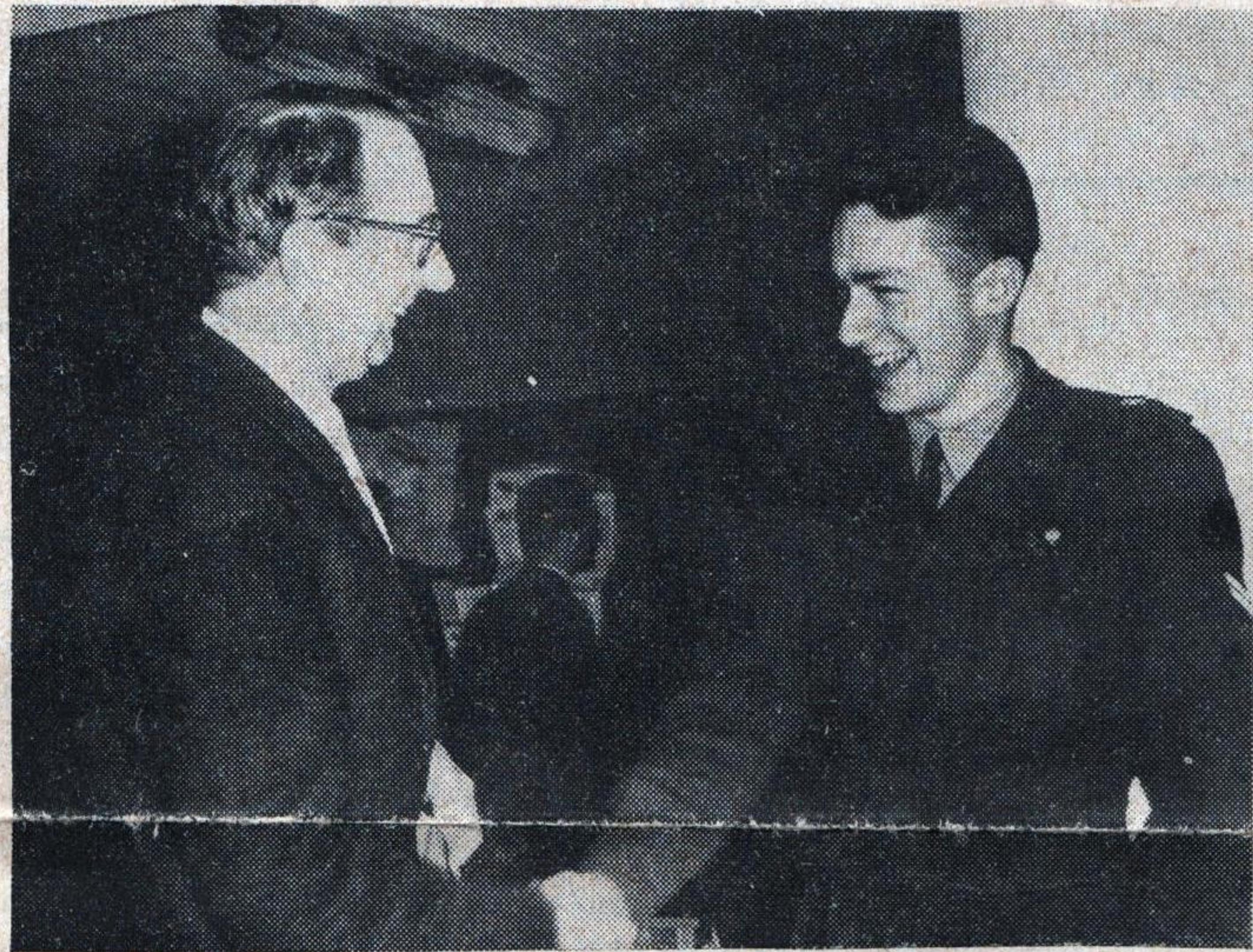
Hvilke oppgaver ser du på som særsviktige for SPRÅKLIG SAMLING i 1961? spør vi den nye formannen i samskipnaden, lektor Svein Hofseth.

Det er ei hovedsak i det nye året og tida som kommer å rydde opp i det villnisset av fordommer og mistyndinger som en møter over alt der språket blir diskutert i dag, svarer han og fortsetter:

Vi må få mange tu sen med oss i dette arbeidet: Å rydde vegen for til nærmingstanken i språk utviklinga. Vi vil arbeide for å få grønt lys for vegen fram til ett språk. Det er jo det det dreier seg om.

Og så språkrøkt! Der er vi villige til å sam arbeide med alle som vil bidra med å drive språkrøkt i beste forstand så vi sammen kan finne fram til et smidig og vakkert skriftspråk — det norske språket.

— LANDSMØTET — EN MILESTOLPE I SPRÅKLIG SAMLING

Arne Kielland (til høgre i korporaluniform) ønsker lektor Svein Hofseth lykke til ved formannsskiftet.

målformene. Utgangspunktet for arbeidet i nemnda bør være samformene i gjeldende læreboknormal. Når det er rimelig høve til det, bør en ta hensyn til samformene i de skandinaviske språk.

Landsmøtet er klar over at denne oppgaven vil kreve grundig arbeid og mye tid. Framlegget fra nemnda vil bli tatt opp til ordskifte i alle ledd av organisasjonen før det blir lagt fram til behandling på et landsmøte.»

I debatten omkring dette viktige vedtaket blei det også understreka at å arbeide ut en slik privat samlenormal ikke kan og bør bli et hastverksarbeid. Det vil bl. a. bli nødvendig å arbeide i samråd med Språknemnda og andre som kan være med å gi samlenormalen et solid grunnlag. — Ingen må kunne beskytte oss for dilettantis me blei det sagt. Det må også være stort spillerom og mange varianter i en slik samlenormal, og det vil bli nødvendig å sidestille dubletter av mange ord. Denne private samlenormalen må bli en inspirasjon til aktiv måldyrking.

Vi ønsker følgende lykke til i det grunnleggende arbeid med samlenormalen. (De 4 første står som arbeidsutvalg):

Ola Halvorsen, Skien (formann)

Knut Opheim, Lunde (sekretær)

Knut Kvigne, Skien

Halvor Dalene, Bø

Kay-Olav Winther, Tønsberg

Arthur Tørå, Arendal

Arne Kielland, Oslo

Bjørn Rongen, Drøbak

Einar Hovdhaugen, Venabygd

Torkel Magnusdal, Kristiansand S.

Harald Hansen, Otta

Magne Aksnes, Nesbyen

Lars Berg, Tromsø.

Mange nye navn

I LANDSSTYRET FOR 1961:

Følgende kom med i det nye landsstyret:

Svein Hofseth, Arendal (formann)

Leif Egerdal, Oslo (nestformann)

Rune Birkeland, Stord
Waldemar Brøgger, Oslo

Ivar Grottaas, Oslo

Ivar Holm, Stavanger

Harald Løvaas, Skien f.t. Oslo

Lars Normann Sørensen, f.t. Tromsø

Jostein Stokkeland, Jæren f.t. Oslo

Lars Sødal, Sunndalsøra

Birger Øverås, Kolvereid

Reidar Åvik, Sauherad

Varamenn:

Sissel Vorren, Sør-Varanger f.t. Oslo

Asbjørn Liland, Gjerpen, f.t. Oslo

Hans-Petter Aastorp, Drammen

Einar Tønnessen, Nøtterøy

Bjørn Smith, Porsgrunn

Ivar Granaasen, Vinstra

Tomas Refsdal, Rjukan

Osvald Nordhaug, Vestsøya

Emil Herje, Trondheim

Snorre Renum, Selbu

Skule Moe, Nesna

Folkeavstemning i språksaka.

Dette spørsmålet og spørsmålet om sidemålsstilen blei først drøfta i to atskilte grupper og etterpå i plenumsmøte.

Mot 3 stemmer vedtok landsmøtet følgende uttalelse:

«SPRÅKLIG SAMLING har på sitt landsmøte i Bø i Telemark drøfta spørsmålet om folkerøysting i språksaka.

Sjøl om vi meiner at folkerøysting i visse høve kan være den mest demokratiske måten å avgjøre ei sak på, gjelder ikke dette uten videre innfløkte kultursørsmål. Før ei eventuell avrøysting om språket blei holdt, måtte det i allfall gå for seg et betydelig opplysningsarbeid. Slik situasjonen er, meiner SPRÅKLIG SAMLING at avgjørelsen som før bør ligge hos våre folkevalte representanter.»

Lærebøker med radikale former.

Det blei enstemmig vedtatt å rette følgende skriv til Kirke- og Undervisningsdepartementet:

«Landsmøtet i SPRÅKLIG SAMLING i Bø i Telemark 26. og 27. nov. 1960 vil be Kirke- og Undervis-

ningsdepartementet legge tilhøva slik til rette at skolekretser som har valt å legge radikale språkformer til grunn for undervisninga, får lærebøker med slike former. Dersom ikke forlaga kan makte å gi ut lærebøker med radikale former i begge språk, ber vi om at styresmaktene løyer problemet på annen måte.»

Mange ungdommer går inn for SPRÅKLIG SAMLING. Vi lar denne representanten (en av loddselgerne under landsmøtet i Bø) bære fram ønsket om rik framgang for samskipnaden også i 1961.

Om lag 100 utsendinger var møtt fram til det andre landsmøtet i SPRÅKLIG SAMLING som denne gangen blei holdt i Bø i Telemark 26. og 27. november 1960.

Det var et landsmøte i framgangens tegn for en ung samskipnad som først så dagens lys den 5. april 1959.

Ramma omkring landsmøtet var den aller beste. Landsgymnaset i Bø gav de beste vilkår for å avvikle et slikt møte, og vi retter en hjertelig takk til lokal laga i Bø som la alt så vel til rette.

De to stemnedagene i Bø var prega av arbeid og fest. Drøftingene omkring aktuelle spørsmål var positive, og mange av vedtaka vil få stor verdi for SPRÅKLIG SAMLING i framtida.

Det blei retta en varmt takk til Arne Kielland som gikk av som formann og til sekretæren i 1959/60, Harald Løvaas, som begge har utført et kjempearbeid i organisasjonen, noe som ikke minst årsmeldinga vitna om.

Kringkastinga og pressa syntet stor interesse for

Når Telemark held fest

Hallvard-Kåre Kuløy — formann i lokallaget på Bø landsgymnas — var i lag med mange andre ungdommer med og skapte et sterkt landsmøte.

Om lag 400 menneske var samla i den store festalen på Bø landsgymnas laurdags-kvelden den 26. november. Det var lokal-laga i Bø som skipa til fest i samband med landsmøtet, og det var ein fest i rette-lig Telemarks-stil. Vi som kom utanfrå, vil seint gløy-me den kvelden.

Straks rektor Dalene — som var primus motor under landsmøtet — hadde ønskt velkommen, gikk programma slag i slag. Festen blei opna med ein framifrå violin- og klaver-duett ved Elisabeth og Egil Brekke, og så lydde tonane til ei hardingfele, og inn på scena kom eit ung dansepar i 9—10 års alderen. Det unge paret, Alf og Toril, dansa så folk mest heldt pusten. Det var stil, fart og presisjon over framsyninga, og då vi var med og gav det unge paret den applausen dei fortente, tenkte vi: Dette måtte vere noe for fjernsynet!

Arne Kielland heldt ein kort og fengande festale, og lærar Olav Fundlid tok festlyden med på ei spanande ferd gjennom Telemarks målarkunst, musikkliv, replikk-kunst og diktning. Kven skulle ha trudd at endå til mange av dei storlætte bilde som prydar Oslo rådhus, har hatt folkekunsten fra Telemark til føredøme, både når det gjeld utforming og farger?

I paua fann folk vegen til matsalen, og unge lodd-selgarar nyttar høvet til å slå eit slag for den økonomiske sida av arrangementet. Ei rad forfattarar hadde gitt bokgåver til landsmøtet, og dei om lag tretti bøkene som vart loda ut, var i så måte eit handslag frå mange av dei som nyttar språket som reidskap. Dei skal alle ha vår beste helsing og takk.

I paua blei og det nye skriften «FRAMSYN» tatt i mot med stor interesse. Fleire av dei ungdommane som hadde vore med og laga dette skriften, var til stades på landsmøtet.

Festen fekk eit høgdepunkt då 7 telemarksdiktarar kom fram som perler på ei snor og las frå eigne verker — både poesi og prosa. Desse diktarane var: Olav Kaste, Ingebjørg Mælandsmo, Ivar Orgland, Andreas Sandsdalen, Halvor J. Sandsdalen, Ingebjørg Kasin Sandsdalen og Guri Todal Ystad.

Då debutanten, fru Todal Ystad, som er innflyttar frå Trøndelag, hadde lese frå boka si, spratt ein av utsendingane til landsmøtet fram, takka for festen og sa mellom anna: «Hadde det ikj' komme ein trønder te' slutt, trur æ' nesten æ' ville ha vorte telemarking!»

Den gilde festen blei avslutta ved at Kristiane Lund spelte lokkande tonar på hardingfele.

Takk for festen, Telemark!

Valg på landsmøtet

Til revisorer blei valt Alfred Kvalheim, Oslo og Grim Sjetne, Arendal.

Valgnemnda for 1962 fikk denne sammensetning:

Arne Kielland, Oslo (formann)

Ivar Hundvin, Oslo

Alfred Kvalheim, Oslo

Halvor Dalene, Bø

Kay-Olav Winther, Tønsberg

Kontingensten for 1961 blei fastsatt til kr. 5,00 og kr. 2,50 for dem som ikke har eiga inntekt. Kontingensten omfatter også abonnement på avis.

Sidemålets plass i skolen.

På grunnlag av ei framifrå innstilling fra Sidemålsnemnda blei det en lang debatt om dette spørsmålet som det var delte meininger om. Med 32 mot 22 stemmer blei det vedtatt å utsette saka. Utsettingsforslaget innebar at saka blir tatt opp på neste landsmøte etter at lokallaga har drøfta spørsmålet.

Landsmøtet

markerte framgangen i samskipnaden, og det gav inspirasjon til nye framstøt. Vi retter en takk til alle som var med og gjorde landsmøtet til en milestolpe for SPRÅKLIG SAMLING.

Johan Bojer.

«GLIMT OG GLEDER»

Gyldendal.

Boka er ei samling av Johan Bojers beste artikler og taler, redigert av hans datter, fru Thora Vaa. Stykkene som er valt ut, spenner vidt i tid; fra 1900 til 1956, og de er delt inn i forskjellige emnemiljøer. Artiklene som gir forfatterens inntrykk fra utlandet og særlig Frankrike, er vel tatt med mest for å framheve Bojers vide emnefelt og neppe for at de skal markere noe toppunkt i denne samlinga. Bojer er best når han skriver i sitt miljø, når han forteller om de norske dikterkollegene, når han tar utgangspunkt i norsk levemåte, i norsk historie og kulturliv, og når han kvesser pennen og slynger ut meninger og sannhetsord om dagens aktuelle stridsspørsmål, som i artikkelen «Om vår språkutvikling».

I tilknytning til den nevnte artikkelen vil jeg sette fingeren på en reint formell ting. I forordet til boka skriver fru Vaa at Bojers rettskriving blei svært radikal etter hvert, og at utgiverne ut fra det har «oppnorska» de eldste stykkene, slik at samlinga ikke skulle virke uensarta. Men kunne det ikke være interessant — og opplysende — å få sammenlikne ortografien til «riksmålmannen» Bojer med den rettskrivinga samnorskemannen Bojer etter hvert kom til å bruke? På denne måten kunne vi ha fått et eksempel på ei radikal språklig utvikling hos en forfatter og «sprokgunner», ei utvikling som vel må kunne sies å være «fri og utvungen»?

Harald Løvaas.

Arbeidsutvalget

har hatt to møter sia siste landsmøte.

Planene for det nye arbeidsåret er lagt opp. Når det gjelder sidemålsinnsstillinga som landsmøtet gav lokallaga i oppdrag å drøfte nærmere, har Arbeidsutvalget bedt følgende lag særlig ta seg av og drøfte innstillinga og sende landsstyret en uttalelse: Stavanger, Drammen, Otta og Sunndalsøra.

Vi er også interesserte i uttalelser fra de andre lokallaga våre om samme sak. Innstillinga fra Sidemålsnemnda blei sendt lokallaga siste haust.

Landsstyret takker kassereren vår, Hallvard Endal, for velgjort og trufast arbeid i 1960 og fordi han er villig til å fortsette i dette viktige tillitsmannsvervet.

SPÅMENN

Det er ikke alltid språkdebatten er blitt ført med redelige våpen. Det har vi sett flere enn ett døme på. Jeg må vedgå at dette gjelder svært lite nynorsk- og samnorskfraksjoner. De ytst få uholdbare uttalelser jeg har funni her, bleikner reint når en ser dem i relasjon til visse riksmålsargumenter og enkelte konsernative riksmålstilhengeres utsagn om motparten.

Særlig har jeg forundra meg over de riksmålske spåmenn. De som har lest om disse spådommene i avisar, veit at de går ut på hvordan skrivemåten av mange ord vil være i framtidige læreboknormaler. — Jeg skal skrives jæ, og skulle skal bli til sku, har

vi fått forsikring om. Språket vil snart miste si form, er det forutsagt. Til deg vil komme til å hete térræ, loves vi.

Vi syns ærlig talt det er trist om så skulle hende. Imidlertid har vi ei god trøst. Fra ganske ung alder har vi fått innprenta at spåmenn ikke er noe å sette si lit til. Slike er fantasier, har vi lært, de har så lett for å hengi seg til virkelighetsfjern filosofering, og derfor er det ikke forstandig å ta noe omsyn til det de sier. Fantasters spådommer er dømt til å slå feil. Denne regelen vil nok også vise seg å innbefatte språklige fantasier.

Bjørn Smith.

LOVENDE DEBUT

Guri Todal: «Margrete fra Finnrommet»

CAPPELEN

Fra første side av debutromanen sin overbeviser Guri Todal med et fortellertalent som gjør at vi ser med forventning fram til neste bok. For det må komme et framhald av fortellinga om den trøndersk-franske fattig-jenta Margrete.

Guri Todal leiter ikke på nye stier i litteraturen. Hun bygger opp fortellingen enkelt, og hun bruker et tema like gammelt som litteraturen sjø — kjærligheten. Dermed er det negative sagt om boka — der som det da er negativt. For en boklesker som har fått nok av djupsindig psykologisk prat i somme moderne romaner, vil «Margrete fra Finnrommet» være ei frisk kjelde i en litteratur der det kanskje er vel mange som har begynt å henge opp sjeler til tørk.

Den knappe framstillinga hindrer ikke at Guri Todal røper en fin psykologisk innsikt. Fattig-jenta som vokser opp uten å være godtatt av andre enn mor, «vakkerveikja» som tar til å merke at hun har makt over mennene, og Margrete

på andre utviklingstrinn er skildret slik at leseren ikke er ferdig med henne når han legger boka vekk.

Bipersonene står i kulisse som lyskastere, og det er ved hjelp av dem at Guri Todal får fram en indirekte psykologisk analyse av Margrete. Konflikten er skildret på en uvannlig stillferdig måte, men under den rolige yta koker det. Ofte spiller forfattarinnen på de sosiale mosettingene, og dermed har hun også skapt en sosiologisk reportasje fra bonde-miljøet på de trøndersk breibygdede først på 1800-tallet.

Den spennende romanen er lettest. Språket er ledig og knapt, slik vi kjenner det fra andre trønderske fortellere. Guri Todal har markert fellestrekka mellom radikalt bokmål og radikalt nynorsk, og hun har gjort det på en slik måte at det avtvinger respekt. Det er vanskelig å påvise inkonsekvens. Det er altså mulig å skape god diktning på den føle sammorskens også....

P.E.H.

NYE LAG

Sia siste melding i avisar har vi fått flere nye lag, bl. a. to gymnaslag.

På Vestsmøla er det stifta lag med Osvald Nordhaug som formann. Ved Sunnhordland Gymnas på Stord har 25 gymnasiaster fylka seg om Rune Birkeeland som leder. Vestfold har fått sitt andre lag, i Sandefjord. Magnus Lund har gått i brodden her. I Drammen er det stifta et

felleslag for de tre gymnasia i byen. Formann er Hans Petter Aastorp. Og Telemark har fått sitt 10. denne gang er det Seljord tur. Lagets første formann er Gunnar Straumsnes. Styret har også representanter frå Åmotdal og Flatdal. Sauherad-laget har nå valt styre, og formann er Trygve Løkka. Medlemstallet er alt nådd opp i 100.

SPRÅKLIG SAMLING

Utgitt av Landslaget for Språklig Samling

REDAKTØRER:

Leif Egerdal og Harald Løvaas.

ANSVARLIG REDAKTØR

Svein Hofseth

Redaksjon og ekspedisjon: postboks 636, Oslo.
Postgirokonto nr. 163 78 - Utgitt i Oslo.

— Abonnement pr. år: kr. 5. —

TRYKT HOS S. BERN. HEGLAND, FLEKKFJORD.

ET PROGRAM

Det andre landsmøtet i den unge samskipnaden vår blei en manifestasjon av at Henrik Wergelands kongstanke — ett språk i Norge — vinner større og større gjenklang fra landsende til landsende.

I Bø i Telemark møttes vi fra land og by, fra Stavanger og Kristiansand i sør til Nord-Smøla og Sunndalsøra i nord til positive drøftinger og viktige vedtak for felles sak.

Det programmet som SPRÅKLIG SAMLING bygger på, blei i realiteten allerede utformet for et par mannsalder sia av den vidkjente og lærde professor i norsk språk og folketradisjon, Molkte Moe:

«En kan ikke skjære væk hverken vor yngre historie eller vor gamle historie, kan ikke sette hverken by eller bygd utenfor. Begge må være med hver fra sin kant — mot samme mål: et felles norsk sprog fremvokst av det levende talemål, byernes som bygdernes. Den sproglige tvedehed som vi lider under, ser jeg altså som en historisk nødvendighed både nu og

længe fremefter. Den må vi vokse av os, og litt etter litt, ved at nærmere oss målet, det følles mål, mere og mere, fra begge sider.»

I en uttalelse fra det første landsmøtet i SPRÅKLIG SAMLING, 5. og 6. desember 1959, er programmet utformet slik:

«Landsmøtet appellerer til alle framstegsvennlige bokmåls- og nynorskfolk om å gå aktivt inn for samlingstanken i språkspørsmålet. Grunnlaget for samarbeidet må være denne målsettinga: å nå fram til ett skriftspråk i Norge ved å legge talemålet i bygd og by til grunn for ei gjensidig tilnærming mellom de to målformene.»

Skal vi noen gang komme vekk fra «den sproglige tvedelthed som vi lider under» og få slutt på språkstriden her i landet, må vi legge godviljen til og gå inn for å nå fram til ett nysert, ordrikt og uttrykksfullt skriftspråk. Vi appellerer til alle som vil dette målet, om å slutte opp om SPRÅKLIG SAMLING.

AVISA vår

Etter vedtak på siste landsmøte får alle medlemmer av SPRÅKLIG SAMLING avisas fritt tilsendt for 1961. Bladpengerne er med andre ord inkludert i kontingenget til laget.

Da landsmøtet gjorde dette vedtaket, var det i tilført til at mange av medlemmene ville betale såkalte «frivillige bladpenger.»

For ikke-medlemmer kostet avisas kr. 5,00.

Landsstyret er avhengig av hjelp fra medlemmer og interesserte for å kunne realisere planene i det nye arbeidsåret.

Takk til alle som gir oss handslaget sitt ved å sende bladpenger eller ei gave til Landslaget for SPRÅKLIG SAMLING, Postgirokonto 163 78, Postboks 636, Oslo.

For ordens skyld minner vi om at medlemmer som står tilslutta lokallaga, ikke sender medlemskontingent til hovedlaget. Medlemmer som har bustaden sin der SPRÅKLIG SAMLING har lokallag, betaler medlemspengene til lokallaget.

Direkte medlemmer betaler kr. 5,00 (kr. 2,50 betaler de som ikke har eiga inntekt) til hovedlaget. Lokallaga fastsetter sjøl sin kontingen, men må betale 2/5 av kontingenget til landslaget. Oppgjør for innbetalt kontingenget sendes landslaget først i hvert kvartal.

Nye plakater

har vi fått trykt til bruk for lokallaga.

Språklig Samlings KRONIKK nr. 1 — 1961

SMÅKONGEHUSMANNSLANDET

BJØRN RONGEN

Vi nordmenn er ei merkelig blanding av småkonger og husmenn — siste ordet i underdanig tyding. Bare les lokalbladet: Han Nils møtte kongen, men han tala sin dialekt purt og rent med den høge gjeften i bygda vår, og kongen forsto. Husmannen var på talefot med kongen, han var en liten småkonge på sin plass. Åre være ham for det, men er det noe å skryte av? Det er samme tankegangen vi finn i referatet: Per var heime fra Amerika i sommer, han talte dialekten bedre enn noen innfødt her i bygda. Javisst gjorde han Per det, enda han utvandra for seksti år sia. Hadde Per hatt høve til å følge med i utviklinga, den veldige grensenetringa som moderne

tider, med film og radio og biler og alt som til er, tilpassinga mann og mann og gren og gren mellom, der småkongedøme framleis rir oss så snart vi når ute merkesgarden? Du kan finne meg heime, sier odelsbonden på plassen sin, det er liksom svaret til den fremmede storkaren. Er det slikt glupt svar? Er det etter Håvamåls skikk og bruk? Nei, det er bare sjøl godt, innadvendt.

For noen år sia reiste jeg med nattog fra Stockholm til Malmø, og i kupéen hadde jeg lag med en ung, grei svenske som prata om løst og fast i broderriket. Det var ingen vanske å forstå språket hans, og vi hadde mye å prate om før vi sovna på de lange svenska rettlinjene. Det pussige var

bare da vi vakna, han hadde travelt, han venta å møte kona og barna sine så snart toget var inne. Og nå — nå var det en helt annen mann. Bevisst eller ubevisst snakka han dialekt, morsomt, men så ekte skånsk at jeg hadde vansk med å følge ham. Jeg sa det.

Først så han forundret på meg: Snakka han et annet mål nå? Og trudde jeg at det var for han fina seg med Stockholmsmål i går kveld? Nei, det tenkte han ikke på. Det var bare at han var han heime og glemte jeg var en fremmed. Og hva så? Dreiv Per Albin en annen politikk når han var i Skåne enn i Stockholm? Var det ikke slik med målet og — at det var en fellesnevner for ri-

ARBEIDSUTVALGET

1961:

Følgende er medlemmer av Arbeidsutvalget:
Svein Hofseth
Leif Egerdal (formann i arbeidsutvalget)

Harald Løvaas
Jostein Stokkeland
Sissel Vorren
Ivar Hundvin.

Varamenn:
Asbjørn Liland
Hans-Petter Aastorp

★

Ny sekretær.

Det er ei glede for landsstyret å kunne melde at førstesekretær Ivar Hundvin har påtatt seg å være sekretær for SPRÅKLIG SAMLING. Vi håper at medlemmene våre vil gjøre det til ei glede for ham å åpne postboks 636!

★

To hjelpesekretærer.

Det er ikke minst viktig at vi også har fått to hjelpesekretærer, nemlig Halvard Kvamsdal og Kåre Hauge. Begge er unge menn som gjerne vil gjøre en innsats for SPRÅKLIG SAMLING.

★

Opplysningsfakkelen.

Til kronerullinga gir Arnt Loftingsmo, Oslo kr. 10,— og utfordrer Torleiv Holmestad og Bjørnstein Nilsskog.

I. Dillan, Nøtterøy svarer på utf. og gir kr. 10,—.

Skoleinsp. J. Aune, Mosjøen svarer på utf. med kr. 10,— og utf. lektor Kr. Skrondal, Mosjøen, skoleinsp. H. Horsberg, Halsøy i Vefsn og skoleinsp. T. Nils-skog, Mo i Rana.

Brynjulf Aartun, Vinstra gir kr. 10,—.

Sigurd Bodvar, Liland i Ofoten gir kr. 10,—.

Takk til alle som fører «Opplysningsfakkelen» videre.»

Opplysningsstafetten.

A-laget går nå for full fart mot mål, og B og C laget følger etter. Hovedsaka er at ingen av stafettlistene stopper opp.

★

Prinsippstalelsen

fra landsmøtet i 1959 har vi nå fått trykt i et nytt stort opplag både på bokmål og nynorsk.

★

SPRÅKLIG SAMLING,

Oslo har nå eget postgiro nr. 9083 og adressa til lokallaget er postboks 267, Oslo.

Laget ber om at alle medlemmene i Oslo og drabantbyene (også de som er innmeldt direkte til Landslaget) sender medlemskontingenget for 1961 til Språklig Samling, Oslo, over postgiro nr. 9083, postboks 267, Oslo.

★

«FRAMSYN»

Ei pakke med det nye skriften fra SPRÅKLIG SAMLING skal nå vere komme fram til lokallaga.

Vi ber om at ein eller fleire i kvart lag får som oppgåve å stå for salet. Skriften kostar 2 kroner. Dei som ikkje har eiga inntekt, får det for 1 krone.

Oppgjør for skriften må så snart råd er, bli sendt over postgirokonto nr. 163 78, SPRÅKLIG SAMLING, Postboks 636, Oslo.

Skriv «Oppgjør for FRAMSYN» på innbetalingeskortet.

Takk for innsatsen.

★

Medlemskort må lokallag og enkeltmedlemmer ha for tegning av nye medlemmer. Skriv til Postboks 636, Oslo etter det materiale du eller laget ditt trenger.

ket, men at en likefullt kunne ha sin dialekt? Trudde jeg at skånsk ikke var fint nok?

Det sto brått klinkende klart hvor enkelt det hele var. Fellesnevneren må alle lære, den er laget, men likevel fellesnevner. Vestlendingen må like fullt pugge nynorskrettskriving, som østlendingen må pugge riksmålsrettskriving, og det er merkelig lite som skiller i bokstavbildet, det er i tonen og ordval vi skiller. Og det skulle bare mangle at vi skulle skjære ned på ordtallet for å møtes. En herligere nynorskordbok enn Norsk riksmaلسordbok finnes neppe, liknesom Åsens Norsk Ord-bog er glimrende lesestoff for å finne riksmålets valører og rikdom. Jo mer en blir i kjennsgjerningene, jo mer felles finner en — hva er det da vi slåss for, hva er det som skiller? Noen bøyningsformer? Noen adverb og andre småord? Ja, for verken verb eller substantiv tar sin død av et lite bokstavskifte, det har tida og utviklingen vist gang på gang, et språks rikdom og tone ligger like mye i plasseringen og øyeblikkets krav.

Hva er det da igjen å slåss for, å skiller for?

Det må være husmannsånden i småkongen.

Og den ånden har dyktige forkjemper framleis. De kjemper på den fine fronten, på den økonomiske fronten, for ikke å snakke om vanefronten, dovenskapen. Noen lever av kampen, det er vel de aller ivrigste, demagogene som ikke er småkonger engang, bare demagoger. Det er så moro å lese bladet deres, det fineste av dem, se hvor dyktige de er: Snille idealister blir tatt ved nesa så de støtter dem med annonser, jeg skal ikke nevne navn, men moro er det når folk er så dyktige, når pengeprofitt som det heter betyr mer enn idealismen, å du verden! Dumskapen stikker likevel hestehoven fram av og til, på begge ytterfløyene. Jeg hørte nylig om et firma som ikke ville handle med (Over til s. 4.)

UNGDOM med framsyn

Det nye skrifet «FRAMSYN» er blitt godt mottatt. Det inneholder artikler, intervju og dikt skrevne av ungdom som har tatt aktuelle problem innover seg og gjort seg opp ei personlig meinung om dem. Du får kjøpt «FRAMSYN» gjennom lokallaget ditt.

Innholdslista ser slik ut:
Skisse fra London — av Guri Vesas.

Innafor sommelighetens grenser. — Noen tanker om generasjonsskiftet. Et intervju med Bjørn Skau.

Gymnaset i framtida — av Ivar Grøtnæss.

Fagstyre og demokrati — av Per Egil Hegge.

Kultur i økonomien — av Kurt Mosbak.

Det er alt forgjeves — og Hvor underlig. To dikt av Ketil Gjessing.

Når kvinner spikkar fliser. Et intervju med Sissel Vorren.

Kvinnesjeler — av Vigdis Ystad.

Vår samvittighet — av Asbjørn Liland.

Rekyiem for alt kvitt — dikt av Ola Jonsmoen.

Ny kurs - for Ghanas skyld? — av Arne Kielland.

På første side i skrifet står det m. a.:

«Forfatterne i dette skrifet tilhører de unge i SPRÅKLIG SAMLING. De ønsker å gi oss et gløtt inn i framtida slik de ser på den på ulike felt. Enkelte har gitt setningene brodd og appell. Kan det føre til at spørsmåla blir diskutert, er vi

STUDIEPLANEN

Endelig er SPRÅKLIG SAMLINGs studieplan gått ut til lokallaga. Kvart lag har fått eit par sett av studiebreva, og vi vil gjøre det vi kan for at alle som tingar fleire sett, skal få desse snarast råd er. Interesserte medlemmer kan vende seg til styret i lokallaget med spørsmål om planen.

STUDIEPLANEN har kosta mye arbeid og tid for dei som har hjelpt oss med å utforme han — og for dei som har stått for å få han stensilert. Vi takkar alle for framifrå hjelp.

Vi gjør merksam på at STUDIEPLANEN etter vedtak i Arbeidsutvalget bare er å få for — og bare kan nytties av medlemmer av SPRÅKLIG SAMLING. I første rekke blir den stilt til disposisjon for lokallag som vil sette i gang med studieringar.

Slik planen nå ligg føre, er han for eit utkast å rekne. Vi er takksame for gode råd og positive framlegg for den endelige utforminga, som må komme når vi blir økonomisk sterke nok til å prente heile planen. Vi finn det og verdfullt at studiebreva blir prøvd ei tid slik at dei røynsler vi kjem fram til, kan gjøre planen best mogleg.

Vi trur at STUDIEPLANEN vil tilfredsstille eit stort behov, og håper at alle lokallag setter i gang ein eller flere studieringar tidlig på nyåret. Kvart sett (5 brev) av STUDIEPLANEN kostar 2 kroner.

som samfunnsborgere glade for det. Vi understreker at hver enkelt forfatter står ansvarlig for synspunkta i skrifet.

Vi takker alle dem som har arbeidd med skrifet. Vi lar innholdet og språktonen være ei utfordring til andre unge — av alder eller sinn.»

SMÅKONGEHUSMANNSLANDET

(Over fra s. 3). produkter fra en som skrev på samnorsk! Det er godt gjort av demagogene som har gjort dette til leveveg å få en slik forretningsmann så opptatt av språket at han glemmer pengeposen for den smule ånd at han kan stave seg til et ord utenom den sanne læren. At verken han eller hans læremestre like lite aner hvordan framtidas samnorsk engang kommer til å se ut som motparten i familiestriden — se det er et annet kapitel.

Et språk er et instrument, for en den herligste violin, for en annen en bil, en lastebil så tung på raset. Den ene kan spille, den andre ikke. Den ene kan kjøre, den andre havner i grøfta. Slik har det vært, slik vil det bli. Men det vil ikke være av vegen om et lite folk som vi er, gir opp småkongesjølgodheten og får oss en rimelig standardfele som alle etter fattig evne kan lære noen strok

på. Den som har ånd og håndlag til det, vil snart få melodien like vakker som før, og vi er nå engang fra både Vardø og Egersund, fra Bud og Flisa her i landet. Det er gledelig at de unge tar til med nybrotsarbeid her, på ny frisk. For en liten mannsalder var vi ikke så mange, vi prøvde etter fattig evne, men det var som å slå etter bøygen. I dag har bøygen fått fjes, det er lettere da. Dessuten er dere så mange flere som har råd, og råd er tid, det er ikke det minst viktige.

Jeg gler meg alt til ei riktig tjukk ordbok med hele tilfanget mellom permene, og hvilken glede må det da ikke være for den som er ung og kan se fram til den dag gullskatten kan brukes uten husmannsfliret og småriksgrensa. Og det er den unges rett ikke å vente i hundre år, sjøl om vi gamle skulle dette av lasset. Det ord som er liv laga, vil leve, nå som før.

Nyttårshilsen

fra Valsøyfjord

Elling M. Solheim:
DAGNINGEN

Aschehoug.

«Bli liv mitt dikt!
Lengtende stridende liv
i et menneskehjerte.»

Alt i de første verselinjene i den nye diktsamlinga si, «Dagningen», slår Elling M. Solheim an tonen, og han holder den godt gjennom de fleste dikta. Her er naturglede og tru på livet og det ekte. Her er humor og alvor, enkle, men friske dikt, som setter tankene i sving hos en sjøl. Mens mange moderne versemakere skjuler sine budskap i tåkeslør og intellektuell staffasje, prøver Solheim først og fremst å gjøre dikta sine til appeller.

På lydbanden var det også et klipp fra en lokalrevy i bygda, ei morsom vise om språkstriden, der både riksmalet, nynorsken og samnorsk var representert. I avslutninga på visa kommer den språklige samlingstanken sterkt fram, og alle tre sangerne slår seg sammen og synger:

«Enn om vi kjære venner
var
og elskar fram det beste i
oss kvar,
tenk om vi i landet sammen
gikk
og øvde oss med positiv
kritikk.»

Ja, det var et godt
nyttårsønske!

Saklighet fra den kanten:

«Ingen landsmålmann har

gitt to øre til litteraturen.»

Arnulf Øverland.

Også et kjennetegn. —

«Jeg synes også at det var et

meget godt sprog i boken, jeg

oppdaget ikke en eneste a-endelse.»

Pernille Holst i «Frisprog.»

GLØTT

I et av de første nummer av «Ordet» (nr. 2, 1950) hadde redaksjonen ei rundspørring mellom folk som for det meste var pålitelige meiningsfreder. — Spørsmålet var: «Hva mener De om samnorskens muligheter som scenesprogs?»

Som venta var og svara stort sett som «bestilt».

Einar Sissener sa t. d.: «Hvis samnorskens skulle holde sitt inntog på scenen, anser jeg meg overflødig som skuespiller, da jeg umulig kan tenke meg å spille på et så unaturlig og ukultivert sprog.»

Men ikke alle svarte etter oppskrifta. Flere kjente skuespillere gikk «Ordet» i mot.

Vi siterer disse:

★

Henny Skjønberg: «Jeg — som i mitt arbeid er kommet nynorsken så nær — ønsker en framtidig sammensmelting av de to språkformene med sterkest mulig tilslig fra nynorsken.»

★

Alfred Maurstad: «Som uttrykksmidlene skifter og forandres gjennom tidene for alle kunstarter, er også scenespråket underlagt forvandlingens lov. I dag kan det sies: «Vi snakker ikke som på Henrik Wergelands tid». Om 50 år vil det sikkert kunne sies: «Vi snakker ikke som på Arnulf Øverlands tid.»

I 1913 var det atskillige som benektet at det noen gang skulle gis fullgyldige uttrykk for alle sinnsstemninger på scenen på nynorsk mål. I dag benektes vel det bare av de ikke helt ajourførte. Om samnorsk plutselig skulle bli obligatorisk scenespråk, ville det visselig skurre i mangt et øre — sannsynligvis også i mitt — men det er derfor ikke noe i veien for at en kommende generasjon vil synes samnorsk er like vakkert og tjenlig og like fulltonende som vi idag synes våre to språk er.»

SPRÅKLIG SAMLING

i få ord - -

LANDSLAGET FOR SPRÅKLIG SAMLING ARBEIDER AKTIVT FOR ETT SKRIFTSPRÅK I LANDET.

★

VI VIL AT TALEMÅLET I BYGD OG BY SKAL BLI LAGT TIL GRUNN FOR EI GJENSIDIG TILNÆRMING MELLOM BOKMÅL OG NYNORSK.

★

VI SLUTTER DERFOR OPP OM DET 3/4 FLERTALLET I STORTINGET SOM HAR SKIPA NORSK SPRÅKNEMND OG SOM STAKAR UT LEIA FOR OFFISIELL SPRÅKPOLITIKK

★

VI KREVER FULL JAMSTELLING MELLOM BOKMÅL OG NYNORSK INNTIL VI HAR NÄDD FRAM TIL ETT SKRIFTSPRÅK.

★

DERSOM FORLAGA IKKE MAKTER Å GI UT LÆREBØKER MED RADIKALT MÅL FOR DE SKOLEKRETSENE SOM ØNSKER DET, MEINER VI AT STYRESMAKTENE BØR SØKE Å LØYSE PROBLEMET PÅ ANNEN MÅTE.

★

VI TRUR DET ER VIKTIG AT PRESSA OG NRK SER SITT STORE ANSVAR I SPRÅKSPØRSMÅLET. LIKE VIKTIG ER DET AT HVER ENKELT ARBEIDER MED SITT SKRIFTSPRÅK, SLIK AT DET KAN BLI LEDIG OG NATURLIG.